

TEMA 5. IMPOST SOBRE SUCCESSIONS I DONACIONS

Introducció, naturalesa i caràcters

La configuració actual de l'ISD a la Llei 29/1987, de 18 de desembre, és d'un impost sobre les adquisicions lucratives de les persones físiques, *inter vivos* o *mortis causa* (no grava plusvàlues, sinó adquisicions lucratives de béns i drets), directe, subjectiu, instantani i cedit a les comunitats autònomes.

Àmbit territorial i punts de connexió

L'ISD s'aplica en tot el territori espanyol sense perjudici dels règims tributaris forals, del que preveuen els tractats o convenis internacionals i de les disposicions específiques de les comunitats autònomes emanades en virtut de la Llei de cessió de l'impost, d'acord amb diferents punts de connexió (residència habitual, lloc on sigui l'immoble...).

En algunes CCAA ha estat considerablement modificat aquest impost en el sentit de rebaixar les quotes de manera molt important al cònjuge i als descendents. Part de la doctrina considera que en alguns casos s'ha sobrepassat el límit competencial.

Abans de les últimes eleccions al parlament català es va iniciar la tramitació d'un Projecte de Llei de modificació d'aquest impost. Aquest projecte ja no es va tramitar posteriorment. En el seu lloc, s'han introduït algunes modificacions en les reduccions per adquisicions agràries, de patrimoni natural i d'habitatge, i s'ha rebaixat la tarifa de les donacions a parents dels grups I i II.

Fet imposable

Constitueix el fet imposable de l'ISD l'adquisició lucrativa per part d'una persona física de béns i drets de contingut econòmic, *inter vivos* o *mortis causa*.

La LISD i el RISD distingeixen tres modalitats del fet imposable:

- Adquisició de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori (donacions *mortis causa*, contractes o pactes successoris...). En aquests casos, l'impost es merita el dia de la mort del causant (si es tracta d'adquisicions produïdes en vida del causant com a conseqüència de contractes i pactes successoris, l'impost merita el dia en que es causi o es celebri l'acord).
- Adquisició de béns i drets per donació o qualsevol altre negoci jurídic gratuït i *inter vivos* (condonació total o parcial del deute, renúncia de drets a favor d'una persona determinada...). L'impost es merita aquí el dia que tingui lloc l'acte o contracte.
- Percepció de quantitats pels beneficiaris d'assegurances de vida quan la causa de la percepció és la mort i el contraent és una persona diferent del beneficiari. En aquesta modalitat, l'impost es merita el dia de la mort de l'assegurat. A efectes de l'ISD, es consideren assegurances de vida les assegurances d'accidents quan la percepció de les quantitats hagi estat causada per la mort de la persona assegurada. En qualsevol cas, s'ha de distingir dos casos:
 - 1.- Quan coincideixen assegurat (que és qui mor) i contractant, aquestes quantitats s'acumulen a l'herència del beneficiari i tributen com si fos herència o llegat.
 - 2.- En canvi, si es tracta d'assegurances de vida per supervivència, en tots els casos, o per mort de l'assegurat quan aquest sigui una persona diferent del contractant, la percepció tributarà per al beneficiari com a donació.

Són supòsits de no-subjecció les adquisicions gratuïtes obtingudes per persones jurídiques (tributen a l'IS) i altres supòsits continguts al RISD (premis, indemnitzacions, beques...).

Presumpcions de fets imposables

Com a presumpcions de fets imposables genèrics, la LISD preveu dos casos: quan de les dades que tingui l'Administració resulti la disminució del patrimoni d'una persona i simultàniament o posteriorment l'increment patrimonial corresponent en el cònjuge, hereus o legataris; i en el cas d'adquisicions oneroses d'ascendents a favor de descendents, llevat que es provi l'existència prèvia de béns o mitjans suficients del menor.

Subjectes passius

Són contribuents, per obligació personal o per obligació real, els drethavents, els donataris i el beneficiaris de les assegurances de vida. Són responsables subsidiaris els intermediaris financers, les entitats d'assegurances, els mitjancers o els funcionaris, en determinades condicions.

Base imposable

La LISD designa com a base imposable l'import net de l'adquisició lucrativa gravada i considera valor net el valor real dels béns i drets adquirits minorat per les càrregues i els deutes que siguin deduïbles en cada cas:

Normes especials per a adquisicions *mortis causa*

- Successió a títol universal (assignació del cabal hereditari en quotes ideals de participació). Es distingeixen tres fases:
 - 1.- Determinació del valor brut del cabal relicte o massa hereditària: cal valorar l'herència jacent, incorporar el parament domèstic i realitzar addicions a la massa hereditària (presumpcions legals).
 - 2.- Determinació del valor net d'aquest cabal: es produeix la deducció del passiu de l'herència (càrregues i deutes) i de determinades despeses.
 - 3.- Determinació del valor d'adquisició individual: es fa mitjançant la partició i l'adjudicació de les parts hereditàries corresponents.
- Llegats (adjudicació pel testador de béns concrets o llegats): la base imposable és el valor real dels béns o drets rebuts, menys l'import de les càrregues i els deutes que siguin deduïbles.

Normes especials per a transmissions lucratives *inter vivos*: l'especialitat ve donada pels deutes que es consideren deduïbles i que es limiten.

Són objecte d'acumulació, en determinades condicions:

- Les quantitats percebudes per assegurances de vida i les adquisicions *mortis causa*, de manera que es produeix una sola liquidació
- Les donacions entre si, per a determinar el tipus de gravamen a la segona o ulterior adquisició
- Les donacions i les adquisicions *mortis causa*, per a determinar el tipus de gravamen a la segona o ulterior adquisició

Finalment, la base imposable es determina en règim d'estimació directa (o, si és el cas, d'estimació indirecta per l'Administració) i està sotmesa al règim de comprovació de valors.

Base liquidable

A la base imposable s'apliquen les reduccions aprovades per les Comunitats Autònomes i/o aprovades per l'Estat. En el cas de transmissions lucratives *inter vivos*, si no hi ha reduccions de la Comunitat Autònoma corresponent, la base

liquidable coincideix amb la base imposable (llevat d'alguns casos específics, com per exemple, la donació de participacions en "empresa familiar" o de béns afectes a l'empresa o activitat professional del donant).

Si es tracta de transmissions lucratives *mortis causa*, en defecte de les reduccions autonòmiques s'apliquen les previstes a la LISD:

* Mínim exempt d'acord amb el parentiu i l'edat, incrementat en cas d'incapacitat (reducció de diferents quantitats).

* En determinades quantitats percebudes per assegurances de vida (reducció del 100%). Així mateix, s'aplica aquesta reducció en el cas d'assegurances de vida per actes de terrorisme, per serveis prestats en missions internacionals humanitàries o de pau de caràcter públic.

* En determinades adquisicions *mortis causa* d'empreses individuals o de participacions en entitats exemptes (reducció del 95%).

* En determinades adquisicions *mortis causa* de l'habitatge habitual del finat (reducció del 95%).

* En determinades adquisicions *mortis causa* de béns del patrimoni històric espanyol o autonòmic (reducció del 95%).

* En determinades adquisicions *mortis causa* a favor de descendents (reducció de l'import ja satisfet per l'ISD en les transmissions anteriors).

Deute tributari

- Quota íntegra: és el resultat de l'aplicació a la base liquidable d'una escala o tarifa única i progressiva, aprovada per la Comunitat Autònoma. En el seu defecte, s'aplica la tarifa inclosa a la LISD. L'article 14 de la Llei 17/2007, de 21 de desembre, de mesures fiscals i financeres, estableix una escala de 3 trams, més reduïda, per les transmissions lucratives *entre vivos* a favor dels parents dels grups I i II.
- Quota tributària: és el resultat de l'aplicació d'un coeficient multiplicador sobre la quota íntegra, en funció del parentiu i del patrimoni preexistent de l'adquirent. Aquest coeficient és competència també autonòmica, tot i que si no hi ha regulació en aquest sentit, s'aplica el coeficient previst a la LISD.
- Sobre la quota tributària s'apliquen les deduccions per doble imposició internacional, les bonificacions previstes pels contribuents amb residència a Ceuta o Melilla, la deducció per addició de béns i la deducció per acumulació.

Normes especials

La LISD (i molt especialment el RISD) contempen normes especials per la tributació de la constitució i l'extinció de l'usdefruit, per als drets reals d'ús i habitació i per a les adquisicions afectades per institucions successòries (substitucions, reserves, fideïcomisos i institucions successòries forals), així com també la repudiació i renúncia de l'herència o el llegat.

Gestió

La Comunitat Autònoma pot regular els aspectes sobre la gestió i la liquidació de l'ISD i només en cas d'absència de regulació autonòmica s'aplicaran les normes establertes a la LISD. En el marc de les obligacions formals, cal distingir l'obligació de declarar o autoliquidar i les obligacions de tercers.

Tanmateix, la LISD preveu una sèrie de mesures per a assegurar el pagament de l'impost i un règim de liquidacions parcials a compte i de pagament (amb la possibilitat de fer el pagament en espècie i de demanar el seu ajornament i fraccionament).